

SURRENDER

40 τραγούδια, μία ιστορία

G

BONO

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Surrender – 40 τραγούδια, μια ιστορία**
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: **Surrender – 40 songs, one story**
Από τις Εκδόσεις Alfred A. Knopf, Νέα Υόρκη 2022
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Bono
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Γεωργοστάθη
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: Bono με τον Gavin Friday
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Bono, Gavin Friday, Shaughn McGrath
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Bono, 2022

This edition is published by arrangement with Alfred A. Knopf, an imprint of the Knopf Doubleday Group, a division of Penguin Random House LLC.

© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Anton Corbijn

© Φωτογραφίας συγγραφέα: John Hewson

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2023

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2023

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-5194-7

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-5195-4

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

Οι σελίδες 585 έως 588 αποτελούν επίσης μέρος των πνευματικών δικαιωμάτων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 | Publishers since 1979

Έδρα: Head Office:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση | 121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Βιβλιοπωλείο: Bookstore:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα | 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Τηλ.: 2102804800 | Tel.: 2102804800

e-mail: info@psychogios.gr

psychogios.gr

SURRENDER

40 τραγούδια, μία ιστορία

BONO

ΜΕΡΟΣ Ι

I can't change the world
but I can change the world in me.

SFX Theatre, Δουβλίνο, Δεκέμβριος 1982

a bicuspid view of the world
starts way before

I am told I have
an eccentric heart.....

Lights of Home

*I shouldn't be here 'cause I should be dead
I can see the lights in front of me
I believe my best days are ahead
I can see the lights in front of me.*

Γεννήθηκα μ' εκκεντρική καρδιά. Σ' έναν απ' τους θαλάμους της καρδιάς μου, όπου οι πιο πολλοί έχουν τρεις θύρες, εγώ έχω δύο. Δύο περιστρεφόμενες θύρες, που τα Χριστούγεννα του 2016 πήγαιναν να βγουν από τους μεντεσέδες τους. Η αορτή είναι η κεντρική σου αρτηρία, η σωτηρία σου, μεταφέρει το αίμα που οξυγονώνεται από τους πνεύμονές σου και γίνεται η ζωή σου. Αλλά έχουμε ανακαλύψει ότι η αορτή μου έχει πιεστεί με τον χρόνο και έχει βγάλει μια φυσαλίδα. Μια φυσαλίδα στα πρόθυρα να σκάσει, κάτι που θα μ' έστελνε στην άλλη ζωή προτού προλάβω να καλέσω τα επείγοντα. Προτού προλάβω να πω το αντίο σε τούτη τη ζωή.

Να με λοιπόν. Νοσοκομείο Μάουντ Σαϊνάι. Πόλη της Νέας Υόρκης.

Να με κοιτάω από ψηλά ενώ τα αψιδωτά φώτα αντανακλώνται στο ανοξείδωτο ατσάλι. Σκέφτομαι ότι το φως είναι πιο σκληρό από τον ατσάλινο πάγκο όπου κείτομαι. Αισθάνομαι το σώμα μου ξέχωρο από μένα. Σάρκα μαλακή και κόκαλα σκληρά.

Δεν είναι όνειρο μήτε όραμα, αλλά είναι σαν να μ' έχει στα δύο priονίσει κάποιος θαυματοποιός. Τούτη η εκκεντρική καρδιά έχει παγώσει.

Πρέπει να γίνει κάποια ανακατασκευή πέρα από όλο αυτό το καυτό αίμα που στροβιλίζεται κι επιφέρει χάος, κάτι που το αίμα τείνει να κάνει όταν δε σε βαστάει ζωντανό.

Αίμα κι αέρας.

Αίμα και σωθικά.

Αίμα και μυαλό, αυτό απαιτείται τώρα, τούτη τη στιγμή, αν είναι να συνεχίσω να τραγουδάω τη ζωή μου και να τη ζω. Το αίμα μου.

Το μυαλό και τα χέρια του θαυματοποιού που στέκει από πάνω μου και μπορεί μια αληθινά κακή μέρα να τη μεταβάλει σε μια μέρα αληθινά καλή με τη σωστή στρατηγική κι εκτέλεση.

Νεύρα από ατσάλι και λεπίδες από ατσάλι.

Τώρα αυτός ο άντρας ανασηκώνεται και φτάνει στο στήθος μου, χειρίζεται το νυστέρι του συνδυάζοντας τις δυνάμεις του επιστήμονα και του χασάπη. Οι δυνάμεις απαιτούν διάρρηξη και εισβολή σε κάποιου την καρδιά. Τα μαγικά της επιστήμης.

Ξέρω ότι δε θα μου φαίνεται καλή η μέρα όταν ξυπνήσω ύστερα από αυτές τις οχτώ ώρες στο χειρουργείο, αλλά ξέρω συνάμα ότι το να ξυπνήσω είναι καλύτερο από την άλλη εκδοχή.

Ακόμα κι αν δεν μπορώ ν' ανασάνω κι αισθανθώ ότι ασφυκτιώ. Ακόμα κι αν απεγνωσμένα ρουφάω αναζητώντας αέρα κι αέρα δε βρίσκω.

Ακόμα κι αν έχω παραισθήσεις, γιατί βλέπω οράματα τώρα, κι όλα γίνονται λίγο σαν το σύμπαν του Γουίλιαμ Μπλέικ.

Κρυώνω τόσο πολύ. Σ' έχω ανάγκη στο πλάι μου, έχω ανάγκη το θάλλπος σου, έχω ανάγκη το κάλλος σου. Φοράω τα χειμωνιάτικα. Έχω βάλει ψηλές μπότες στο κρεβάτι, αλλά ξυλιάζω απ' το κρύο.

Ονειρεύομαι.

Βρίσκομαι στο σκηνικό κάποιας ταινίας όπου η ζωή εγκαταλείπει τον πρωταγωνιστή. Τις τελευταίες του στιγμές είναι οργίλος κι αμφισβητεί τον μεγάλο έρωτά του.

«Γιατί φεύγεις; Μη μ' αφήνεις!»

«Εδώ είμαι», του θυμίζει η αγαπημένη του. «Δεν έχω κουνήσει ρούπι».

«Τι; Δε φεύγεις εσύ; Εγώ αναχωρώ; Γιατί αναχωρώ; Δε θέλω να σ' αφήσω. Σε παρακαλώ, μη μ' αφήνεις να σ' αφήσω».

Υπάρχουν κάποια βρόμικα μυστικά της επιτυχίας και μ' αυτά ξυπνάω. Και απ' αυτά.

Η επιτυχία σε κάνει υπερβολικά δυσλειτουργικό και αποτελεί δικαιολογία για τις ιδεοψυχαναγκαστικές τάσεις.

Η επιτυχία ως ανταμοιβή για πολύ, αληθινά πολύ σκληρή δουλειά, που ίσως συσκοτίζει κάποιο είδος νεύρωσης.

Η επιτυχία θα έπρεπε να συνοδεύεται από προειδοποιήσεις για την υγεία – τόσο για τον εργασιομανή όσο και για τους γύρω του.

Η επιτυχία ενδέχεται να ωθείται από κάποιο άδικο πλεονέκτημα, από κάποια άδικη συνθήκη. Αν δεν είναι προνόμιο, τότε είναι χάρισμα, ταλέντο ή κάποιου άλλου είδους κληροδοτημένος πλούτος.

Αλλά η σκληρή δουλειά κρύβεται κι αυτή πίσω από τούτες τις θύρες.

Πάντοτε θεωρούσα ότι το δικό μου χάρισμα ήταν να βρίσκω κορυφαίες μελωδίες όχι μόνο στη μουσική αλλά και στην πολιτική, στο εμπόριο και στον κόσμο των ιδεών γενικά.

Εκεί όπου οι άλλοι άκουγαν αρμονία ή αντίστιξη, εγώ τα κατάφερνα καλύτερα στο να βρίσκω την άριστη ποιότητα στον χώρο, το άγκιστρο, τη διαυγή σκέψη. Πιθανόν επειδή είχα να την τραγουδήσω ή να την πουλήσω.

Αλλά διαπιστώνω τώρα ότι το δικό μου πλεονέκτημα ήταν κάτι πιο πεζό, πιο χθαμαλό. Το δικό μου πλεονέκτημα ήταν γενετικό, το δώρο του... αέρα.

Σωστά.

Του αέρα.

«Ο άντρας σου έχει μεγάλη δύναμη πυρός μες στο πολεμικό του στήθος».

Είναι ο άντρας που πριόνισε το στέρνο μου και μιλάει στη γυναίκα μου και στον πιο κοντινό μου άνθρωπο, την Άλι, μετά την εγχείρηση.

«Χρειαστήκαμε εξαιρετικά δυνατά ράμματα. Η χωρητικότητα των πνευμόνων του αγγίζει το 130 τοις εκατό σε σχέση με τη συνήθη για την ηλικία του».

Δε χρησιμοποιεί τη λέξη «τέρας», αλλά η Άλι μού λέει ότι άρχισε να με σκέφτεται σαν τον Άνθρωπο από την Ατλαντίδα, σ' εκείνο το τηλεοπτικό σίριαλ επιστημονικής φαντασίας από τη δεκαετία του 1970 με τον αμφίβιο ντετέκτιβ.

Ο Ντέιβιντ Άνταμς, ο άνθρωπος που του οφείλω τη ζωή μου, ο χειρουργός-θαυματοποιός, μιλάει με τον ένρινο τόνο των Νοτίων, και όπως είμαι σε υψιπετή κατάσταση στο σύμπαν του Μπλέικ, αρχίζω να τον μπερδεύω με τον τρελαμένο αχρείο από τον *Σχιζοφρενή δολοφόνο με το πριόνι*. Τον ακούω να ρωτάει την Άλι για τους τενόρους, που, ως γνωστόν, δεν τρέχουν πέρα δώθε στη σκηνή χτυπώντας ψηλές νότες.

«Δεν υποτίθεται ότι οι τενόροι στέκονται με τα πόδια ανοιχτά, ριζωμένοι στο έδαφος, προτού καν σκεφτούν μια ψηλή ντο;»

«Ναι», απαντώ, χωρίς ν' ανοίξω το στόμα μου και προτού ξεθυμάνει το αναισθητικό. «Ο τενόρος πρέπει να κάνει ηχείο το κεφάλι του και το κορμί του φουσερό που θα θρυμματίσει αυτά τα τζάμια».

Εγώ, πάλι, τρέχω στις αρένες και αφηνιάζω στα στάδια εδώ και τριάντα χρόνια τραγουδώντας το «Pride (In the Name of Love)», σε λα και σε σι, ανάλογα με τη χρονιά.

Τη δεκαετία του 1980 ο στιλάτος τραγουδιστής Ρόμπερτ Πάλμερ έπιασε τον Άνταμ Κλείτον και τον εκλιπάρησε. «Θα κάνετε ποτέ τον τραγουδιστή σας να τραγουδάει μερικές κλίμακες πιο χαμηλά; Θα είναι πιο εύκολο, και γι' αυτόν και για όλους εμάς που αναγκαζόμαστε να τον ακούμε».

Ο αέρας είναι σθένος.

Ο αέρας είναι η αυτοπεποίθηση απέναντι σε μεγάλες προκλήσεις ή σε μεγάλους αντιπάλους.

Ο αέρας δεν είναι η βούληση να κατακτήσεις όποιο Έβερεστ συναντήσεις στη ζωή σου, αλλά η ικανότητα ν' αντέχεις την ανάβαση.

Ο αέρας είναι ό,τι χρειάζεσαι σε κάθε παγωμένο όρος.

Ο αέρας είναι ό,τι δίνει σ' ένα παιδάκι στην παιδική χαρά την πίστη ότι δε θα το εκφοβίσει κάνας νταής, ή, εάν γίνει αυτό, ο νταής θα φάει χώμα ξέπνοος.

Και να με εγώ χωρίς αέρα, για πρώτη φορά.

Στην εντατική ενός νοσοκομείου, χωρίς αέρα.

Χωρίς ανάσα.

Τα ονόματα που δίνουμε στον Θεό.

Πνοή ζωής.

Ιεχωβάααας.

Αλλάαααααχ.

Γεσούαααα.

Χωρίς αέρα... χωρίς λίγον αέρα... χωρίς μιαν άρια.

Είμαι τρομοκρατημένος γιατί πρώτη φορά στρέφομαι στην πίστη μου και δεν τη βρίσκω.

Χωρίς αέρα.

Χωρίς προσευχή.

Είμαι ένας τενόρος που τραγουδάει κάτω απ' το νερό. Νιώθω τους πνεύμονές μου να κατακλύζονται. Πνίγομαι.

Έχω παραισθήσεις. Βλέπω ένα όραμα, ο πατέρας μου στο κρεβάτι του νοσοκομείου κι εγώ να κοιμάμαι δίπλα του, σ' ένα στρώμα, στο πάτωμα. Νοσοκομείο Μπόμοντ, Δουβλίνο, καλοκαίρι του 2001. Βαριανασαίνει, αλλά όλο και πιο ρηχά, σαν τον τάφο στο στήθος του. Φωνάζει τ' όνομά μου, με μπερδεύει με τον αδελφό μου ή το ανάποδο.

«Πολ. Νόρμαν. Πολ».

«Μπαμπά».

Πετάγομαι όρθιος και φωνάζω μια νοσοκόμα.

«Όλα εντάξει, Μπομπ;» του ψιθυρίζει στο αυτί.

Ζούμε σ' έναν κόσμο κρουστικών, έντονων ψιθύρων, έναν κόσμο συριγμών, ο τενόρος του τώρα έγινε σύντομες, κοφτές ανάσες, ένας με κάθε εκπνοή.

«Μ' ακούσζζζς ζζζζς ζζζζς ζζζζς».

Η νόσος του Πάρκινσον έχει κλέψει τον δυνατό, καθαρό ήχο του.

«Θέλω να πάω σπίτι σσζζζζς θέλω να φύγω από δω μέσα σσζζζζς».

«Ξαναπές το, μπαμπά».

Όπως η νοσοκόμα, γέρνω πάνω του, το αυτί μου κοντά στα χείλη του.

Σιωπή.

Που ακολουθείται από άλλη σιωπή.

Που ακολουθείται από ένα «ΓΑΜΙΕΣΤΕ!»

Υπάρχει κάτι τέλεια ατελές στην έξοδο του μπαμπά από τούτο τον κόσμο. Δεν πιστεύω ότι έλεγε σ' εμένα ή στην ευρισκόμενη διαρκώς σε επαγρύπνηση νυχτερινή νοσοκόμα ότι γαμιόμαστε. Θα προτιμούσα να πιστεύω ότι απευθυνόταν στη μαϊμού που είχε στην πλάτη του για ένα μεγάλο μέρος της ζωής του.

Μου είχε πει εκείνες τις ύστατες ημέρες ότι, όταν αποδέχτηκε τους καρκίνους του, είχε χάσει την πίστη του, αλλά μου είχε πει επίσης ότι εγώ δεν έπρεπε ποτέ να χάσω τη δική μου. Ότι αυτό ήταν το πιο ενδιαφέρον σ' εμένα.

Ενθαρρυσμένος, του διαβάζω από έναν ψαλμό του Δαβίδ, τον Ψαλμό 32.

Ο Δαβίδ είχε τους μπελάδες του κι αυτός. Ο μπαμπάς δεν είχε διάθεση για κηρύγματα και είδα τα μάτια του να γυρίζουν προς τα πάνω, μάλλον όχι προς τα ουράνια πάντως.

*ὅτι ἐσίγησα, ἐπαλαιώθη τὰ ὀστέα μου
ἀπὸ τοῦ κράζειν με ὅλην τὴν ἡμέραν·
ὅτι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐβαρύνθη ἐπ' ἐμὲ χεὶρ σου,
ἐστράφην εἰς ταλαιπωρίαν ἐν τῷ ἐμπαγήναί μοι ἄκανθαν.
τὴν ἁμαρτίαν μου ἐγνώρισα
καὶ τὴν ἀνομίαν μου οὐκ ἐκάλυψα·
εἶπα· ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ·
καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου.
ὑπὲρ ταύτης προσεύξεται πρὸς σὲ πᾶς ὁσῖος ἐν καιρῷ εὐθέτω·
πλὴν ἐν κατακλυσμῷ ὑδάτων πολλῶν πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐγγιούσι.
σὺ μου εἶ καταφυγὴ ἀπὸ θλίψεως τῆς περιεχούσης με·
τὸ ἀγαλλιάμά μου, λύτρωσαί με ἀπὸ τῶν κυκλωσάντων με.*

Για εκείνον ήταν αυτό ή για μένα;

Ο γέρος μού εξομολογήθηκε τον θαυμασμό του για το ότι, κατά τα φαινόμενα, είχα «αμφίδρομη συζήτηση με τον Μεγάλο εκεί πάνω».

«Η δική μου είναι μονόδρομη, αλλά κόφ' το τώρα, εντάξει; Πασχίζω να βρω λίγη ηρεμία εδώ μέσα». Ε λοιπόν, δεν την είχε εδώ, αλλά θέλω να πιστεύω ότι τη βρήκε εκεί.

Πού είναι το εκεί; Στο σπίτι.

Δεν ξέρω αν ξέρω τι είναι.

Λέω αντίο. Παίρνω βαθιά ανάσα και κινώ για να το βρω.

Άνοιξη 2015.

Πιο πολύ ψυχρό φθορίζον φως. Ατσάλι και γυαλί.

Ναυτία.

Αυτή τη φορά δεν πρόκειται για ιστορία απειλητική για τη ζωή. Κοιτάζω στον καθρέφτη του μπάνιου δίπλα σ' ένα καμαρίνι κάτω από ένα στάδιο χόκεϊ επί πάγου στο Βανκούβερ του Καναδά. Είναι η πρώτη νύχτα της Innocence + Experience Tour.

Ποτέ δεν ήμουν ματαιόδοξος στα νιάτα μου. Απέφευγα να στήνομαι μπροστά σε καθρέφτες. Αλλά να με τώρα, στο μπάνιο με τ' άσπρα πλακάκια, να κοιτάζω το ίδιο μου το πρόσωπο για να δω εάν, με μια δεύτερη ματιά, θα μπορούσε να γίνει πιο γοητευτικό.

Φτάνει στ' αυτιά μου η χλαλοή του πλήθους μέσα από τους τοίχους, να τραγουδάνε όλοι μαζί το «Cars» του Γκάρι Νιούμαν: «Here in my car / I feel safest of all / I can lock all my doors / It's the only way to live / In cars».

Είμαι στο μέλλον που ονειρεύτηκα όταν άκουσα πρώτη φορά αυτό το τραγούδι με τα συνθεσάιζερ στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Δεν το πιστεύω ότι τώρα, που πιάνω τα πενήντα πέντε, πήγα και πήρα αυτό το μπουκαλάκι με οξυζενέ για να ξανθύνω το μαλλί μου. Στο χρώμα φτερούγας κοτόπουλου, όπως έμελλε να γράψει αργότερα ένας Ισπανός κριτικός. Η χλαλοή από το στάδιο άλλο δεν κάνει από το να επιτείνει το ξίνισμα του ενθουσιασμού που νιώθω. Γυρίζω στο καμαρίνι, μια χρονοκάψουλα είναι, και παραπονιέμαι για το ότι μοιάζει ολόιδιο μ' αυτό που είχαμε στην τελευταία περιοδεία. Μου λένε ότι έχει παραμείνει έτσι τα τελευταία είκοσι χρόνια. Πράσινη λινάτσα, λαμπιόνια, σκούρος καφέ δερμάτινος καναπές. Ύστερα απ' όλον αυτόν τον καιρό, γιατί άραγε το να βγεις και να βρεις 18.474 από τους πιο στενούς σου φίλους να σου τσιτώνει τόσο τα νεύρα; Είναι η πρεμιέρα μιας παγκόσμιας περιοδείας, αλλά, ως συνήθως, δεν είμαι μόνος.

Ο Λάρι περιβάλλεται από μιαν αγγελική αύρα, την όψη κάποιου που το βλέμμα σου τον διαπερνά και βλέπεις και την άλλη πλευρά του. Θαρρώ πως την έχει στ' αλήθεια, μιας κι έθαψε τον πατέρα του μόλις χθες. Ο Άνταμ μοιάζει με πρωταγωνιστή σε ταινία του ποιοτικού κινηματογράφου. Γαλήνιος. Ο Ετζ είναι νευρικός και τσιτωμένος, αλλά καταφέρνει να το κρύψει.

Όπως κάνουμε πριν από κάθε εμφάνιση, προσευχόμαστε.

Μερικές φορές είναι θαρρείς κι είμαστε ξένοι, προσευχόμαστε για να βρούμε την οικειότητα της μπάντας που θα είναι χρήσιμη στο κοινό μας απόψε. Χρήσιμη; Στη μουσική. Σε κάποιον υψηλότερο σκοπό. Με κάποιον αλλόκοτα γνώριμο τρόπο έχουμε αλλάξει. Αρχίζουμε την προσευχή μας σαν σύντροφοι· την

τελειώνουμε σαν φίλοι που έχουν βρει μια διαφορετική εικόνα για τον εαυτό τους, όπως και για το κοινό που ετοιμαζόμαστε να συναντήσουμε και που θα μας αλλάξει ξανά.

Το να είσαι χρήσιμος είναι περίεργη προσευχή. Διόλου ρομαντική. Ακόμα και λιγάκι ανιαρή, αλλά βρίσκεται στην καρδιά τού ποιοι είμαστε και του γιατί παραμένουμε ακόμη εδώ ως μπάντα. Άντρες που γνωρίστηκαν όταν ήταν αγόρια. Άντρες που δεν τήρησαν την υπόσχεση που βρίσκεται στην καρδιά του ροκ εν ρολ και που είναι ότι μπορείς να έχεις τον κόσμο αλλά κι ο κόσμος με τη σειρά του θα σε έχει. Μπορείς να διακατέχεσαι από το σύμπλεγμα του Μεσσία, αλλά θα πρέπει να πεθάνεις σε σταυρό στα τριάντα τρία σου, αλλιώς ο καθένας δικαιούται να ζητήσει πίσω τα λεφτά του. Τους έχουμε απογοητεύσει. Μέχρι στιγμής.

Είμαστε άντρες με ουλές απ' τους διάφορους αγώνες μας με τον κόσμο αλλά με μάτια ασύλληπτα καθάρια αν σκεφτείς τα σκαμπανεβάσματα και τον σουρεαλισμό μιας ζωής γεμάτης εμφανίσεις σε στάδια εδώ και τριάντα πέντε χρόνια.

Τώρα, μέσα από τους τοίχους, ακούω την Πάτι Σμιθ να τραγουδάει το «People Have the Power», το σινιάλο ότι έχουμε πέντε λεπτά και δέκα δευτερόλεπτα ώσπου να βγούμε στη σκηνή, πέντε λεπτά και δέκα δευτερόλεπτα ώσπου ν' ανακαλύψουμε αν έχουμε ακόμη αυτό το κάτι που ήρθαν να λάβουν εδώ όλοι αυτοί οι άνθρωποι, το κάτι που δεν είναι μονάχα η μουσική μας ή η φιλία μας. Αυτό που προσφέρεται είναι η μπάντα μας ως εργαστήριο χημείας, μια χημική αντίδραση ανάμεσα στο κοινό μας και σ' εμάς. Αυτό κάνει μια καλή μπάντα σπουδαία.

Ο βρυχηθμός του πλήθους μεγαλώνει καθώς διασχίζουμε τον διάδρομο από το καμαρίνι, ένας βρυχηθμός που μεταμορφώνει τούτο το ποντίκι σε λιοντάρι. Έχω υψωμένη τη γροθιά μου καθώς βγαίνω στη σκηνή, καθώς ετοιμάζομαι να μπω μες στο τραγούδι. Θα προσπαθήσω στις επόμενες σελίδες να εξηγήσω τι σημαίνει αυτό. Αλλά, ύστερα από σαράντα χρόνια, ξέρω ότι, εάν μπορέσω να μείνω μέσα στα τραγούδια, όλοι αυτοί θα τραγουδήσουν μαζί μου κι αυτή η νύχτα δε θα είναι δουλειά αλλά παιχνίδι.

Κάπου είκοσι χιλιάδες άνθρωποι τραγουδάνε το ρεφρέν του «The Miracle (Of Joey Ramone)» και, καθώς ο Ετζ, ο Λάρι και ο Άνταμ βαδίζουν στο μπροστινό μέρος της σκηνής, εγώ βαδίζω μόνος από την άλλη μεριά του σταδίου για να τους συναντήσω. Περνάω μέσα από το κοινό, μέσα από τη βουή του. Νοερά είμαι στα δεκαεφτά, βαδίζω από το σπίτι μου στο Νόρθσαϊντ του Δουβλίνου όλη τη διαδρομή ίσαμε τη Σίνταργουντ Ρόουντ, για τις πρόβες μ' αυτούς τους άντρες τόσα χρόνια πριν, τότε που ήταν κι αυτοί αγόρια.

Φεύγω απ' το σπίτι μου για να βρω το σπίτι μου. Και τραγουδάω.

the miracle of Joey Ramone

Out of Control

*Monday morning
Eighteen years of dawning
I said how long
Said how long.*

Χοροπηδάω στο καθιστικό στο 10 της Σίνταργουντ Ρόουντ ακούγοντας το «Glad to See You Go» από το *Leave Home* των Ramones.

*You gotta go go go go goodbye
Glad to see you go go go go goodbye*

Είναι 1978 και κλείνω σήμερα τα δεκαοχτώ.

Αυτά τα τραγούδια είναι τόσο απλά, κι όμως εκφράζουν μια πολυπλοκότητα που σχετίζεται με τη ζωή μου πιο πολύ απ' ό,τι το *Έγκλημα και τιμωρία* του Ντοστογιέφσκι. Που μόλις το έχω διαβάσει. Που μου πήρε τρεισήμισι εβδομάδες να το διαβάσω. Αυτό το άλμπουμ παίρνει μόνο είκοσι εννέα λεπτά και πενήντα εφτά δευτερόλεπτα. Τραγούδια τόσο απλά που ακόμα κι εγώ μπορώ να τα παίζω στην κιθάρα. Και δεν ξέρω να παίζω κιθάρα.

Τραγούδια τόσο απλά που ίσως να κατάφερνα κι εγώ να γράψω ένα. Θα ήταν κάτι σαν προσωπική επανάσταση, που οι απόηχοί της ίσως ακούγονταν ίσαμε το πάνω πάτωμα στο άδειο δωμάτιο του Νόρμαν, του μεγάλου αδελφού μου. Ή, ακόμα πιο σημαντικό, ίσαμε κάτω στον διάδρομο για την κουζίνα, όπου κάθεται ο μπαμπάς μου.

Ο μπαμπάς, που θέλει να μου μιλήσει, να μου πει να πιάσω δουλειά. Δουλειά!

Η δουλειά είναι ένα πράγμα όπου κάνεις κάτι που δε σ' αρέσει στ' αλήθεια οχτώ ώρες την ημέρα, πέντε ή έξι μέρες τη βδομάδα, μ' αντάλλαγμα λεφτά που σε βοηθάνε να κάνεις το Σαββατοκύριακο αυτό που θέλεις να κάνεις όλη την ώρα.

Ξέρω ότι θα 'θελα ν' αποφύγω τη δουλειά. Ξέρω ότι, αν μπορούσα να κάνω

αυτό που μ' αρέσει, δε θ' αναγκαζόμουν να δουλέψω ούτε μία μέρα στη ζωή μου. Αλλά υπάρχει ένα πρόβλημα. Ακόμα και μες στη σπυριάρικη, στριμμένη εφηβεία μου, ξέρω ότι αυτό είναι ανέφικτο αν δεν είμαι σπουδαίος σε κάτι.

Και δεν είμαι σπουδαίος σε κάτι. Δεν είμαι σπουδαίος σε τίποτα.

Καλά, εντάξει, είμαι πολύ καλός μίμος. Ο φίλος μου ο Ρέτζι Μάνιουελ λέει ότι ο λόγος που του πήρα το κορίτσι του, τη Ζάντρα, είναι ότι ήμουν ακαταμάχητος όταν μιμούμουν τον Ίαν Πείσλι. Ναι, είμαι πολύ καλός στο ν' αποδίδω το πολεμοχαρές ξέσπασμα του αιδεσιμότατου Ίαν Πείσλι, ηγέτη των ενωτικών του Βορρά.

«ΔΕΝ ΠΡΡΑΔΝΟΜΑΣΤ». Ρευόταν.

Ο δικός μου Ίαν Πείσλι κάνει τη Ζάντρα να γελάει τόσο πολύ που λέω μέσα μου ότι είναι ενδοτική στο φλερτ μου, αλλά ξέρω επίσης ότι μπορεί κάλλιστα να με παρατήρει για τον Κιθ τον μορφονιό, γιατί δεν αρκεί να είσαι αστείος. Πρέπει να είσαι κι έξυπνος, κι εγώ είμαι αρκετά έξυπνος για να ξέρω ότι δεν είμαι έξυπνος. Αρκετά.

Δεν πάει πολύς καιρός από τότε που ήμουν έξυπνος στο σχολείο, αλλά τώρα τελευταία δεν μπορώ τίποτα να σκεφτώ παρά μονάχα τα κορίτσια και τη μουσική. Είμαι αρκετά έξυπνος για να δω έναν συσχετισμό.

Ζωγραφίζω αρκετά καλά αλλά όχι σαν τον καλύτερό μου φίλο τον Γκούγκι. Γράφω αρκετά καλά πεζά αλλά όχι τόσο καλά σαν του ταλαντούχου ξερόλα Νιλ ΜακΚόρμικ, που γράφει στο περιοδικό του σχολείου. Έπαιξα με την ιδέα να γίνω δημοσιογράφος, φαντασιωνόμουν ότι ήμουν ξένος ανταποκριτής, έκανα ρεπορτάζ από πολεμικές ζώνες. Αλλά, για να γίνεις δημοσιογράφος, πρέπει να τα πας καλά στα διαγωνίσματα, κι εγώ έχω πρόβλημα με τα διαγωνίσματα. Πρόβλημα με το να είμαι στο σχολείο για να γράψω διαγωνίσματα.

Κι άλλωστε, υπάρχει μια άλλη εμπόλεμη ζώνη όπου έχω εμπλακεί. Στον δρόμο μας, στο σπίτι μου, μες στο κεφάλι μου.

Γιατί να πάρω τα πόδια μου να πάω στο Τιμπουκτού ως πολεμικός ανταποκριτής όταν υπάρχει τόσο καλό υλικό κάτω απ' το ίδιο μου το κρεβάτι; Οι φόβοι και τα φαντάσματα κάτω απ' το μαξιλάρι μου είναι οι λόγοι που μερικές φορές με κάνουν να μη θέλω να σηκωθώ απ' το κρεβάτι. Δεν ξέρω ακόμη ότι το ροκ εν ρολ –ιδίως το πανκ ροκ– θα είναι η λύτρωσή μου.

Ότι θα σημαίνει το τέλος της απασχόλησής μου. Με το κρεβάτι.

Έχουμε έναν καφετή καναπέ από δερματίνη στο καθιστικό μας στο 10 της Σίνταργουντ Ρόουντ. Ένα πορτοκαλί και μαύρο ηλιοκαμένο χαλί που είναι ευθυγραμμισμένο με τους τοίχους και αγκαλιάζει τα γυμνά μας πόδια τον χειμώνα. Μόλις βάλαμε κεντρική θέρμανση κι έτσι για πρώτη φορά το κρύο δε μας κυνηγάει κάθε πρωί από το υπνοδωμάτιο στο μπάνιο.

Είμαστε πλούσιοι.

Τόσο πλούσιοι που ο μπαμπάς μου οδηγεί ένα Hillman Avenger σε μεταλλικό κόκκινο χρώμα. Τόσο πλούσιοι ώστε έχουμε έγχρωμη τηλεόραση πριν από τους φίλους μας. Η έγχρωμη τηλεόραση είναι μεγάλη υπόθεση. Στο σπίτι μας κάνει την πραγματική ζωή να μοιάζει λιγότερο πραγματική, και στα εφηβικά μου χρόνια η ζωή για μένα, για τον μπαμπά και για τον Νόρμαν είναι ανάγκη σε τακτά χρονικά διαστήματα να μοιάζει λιγότερο πραγματική.

Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1970, η έγχρωμη τηλεόραση κάνει το Ολντ Τράφορντ και το Άνφιλντ και το Χάιμπουρι στην εκπομπή *Match of the Day* να φαίνονται πολύ πιο πράσινα από οποιοδήποτε πράσινο χωράφι στο πίσω μέρος του οικοπέδου του σπιτιού μας. Οι κόκκινες φανέλες του Τζορτζ Μπεστ και του Τσάρλι Τζορτζ είναι φλογερές. Δεν κάνει και πολλά για τον Μάλκολμ Μακντόναλντ. Τι νόημα έχει να υποστηρίζεις τη Νιούκασλ Γιουνάιτεντ με τη μονόχρωμη στολή της όταν η ασπρόμαυρη τηλεόραση είναι παρελθόν;

Ο μπαμπάς λέει ότι και η βασιλεία θα έπρεπε να είναι παρελθόν, αλλά συμφωνεί με τη μητέρα στο ότι η βασίλισσα είναι χάρμα στην έγχρωμη τηλεόραση. Κάθε χρόνο, η μητέρα μου και ο πατέρας μου τσακώνονται στ' αστεία για το εάν θα πρέπει να διακόψουμε το χριστουγεννιάτικο γεύμα μας προκειμένου να δούμε τη Μεγαλειότητά της να εκφωνεί τον λόγο της για την Ημέρα των Χριστουγέννων στην τηλεόραση στις τρεις η ώρα. Θαρρείς και ο κόσμος έχει μια αδυναμία στις φανφάρες και στις παρελάσεις, στη βασιλική μεγαλοπρέπεια κι όλα αυτά. Αλλά ο πόλεμος είναι ασπρόμαυρος ακόμα κι όταν προβάλλεται μ' όλα τα χρώματα. Κάποια μέρη της χώρας μας είναι σε εμπόλεμη κατάσταση με κάποια άλλα μέρη της χώρας μας. Ο γείτονάς μας, η Μεγάλη Βρετανία, υπήρξε εκφοβιστής, και τώρα έχουμε γίνει το ίδιο μερικοί από εμάς. Το αίμα είναι βαθυκόκκινο στις ειδήσεις. Όλο και περισσότερες σημαίες στους δρόμους μας μαρκάρουν δημόσιους χώρους με τη διχαστική ιστορία της Ιρλανδίας και της Αγγλίας, αλλά αυτό δε μας εμποδίζει να βλέπουμε το Βασιλικό Τιμητικό Άγημα στα γενέθλια της βασίλισσας. Τα πάντα ζωντανεύουν στην έγχρωμη τηλεόραση.

Αλλά, για έναν έφηβο στο Δουβλίνο, ακόμα και το πανκ ροκ όπως παρουσιάζεται στην Αμερική είναι πολύ πιο ζωντανό απ' ό,τι στην Αγγλία. Οι «καουμπόηδες» εισάγουν ένα εντελώς άλλο στιλ – Τζον Γουέιν, Ρόμπερτ, Ρέντφορντ, Πολ Νιούμαν –, το ίδιο και οι «Ινδιάνοι», αν και δεν είχαν λόγο στο πώς ήταν οι ίδιοι σχεδιασμένοι. Η απεικόνιση των Απάτσι, των Πόνι, των Μοϊκανών θα επηρεάσει τη μορφή του πανκ. Υπάρχουν οι άνθρωποι του νόμου των πόλεων, όπως ο Κλιντ Ιστγουντ ως Βρόμικος Χάρι, ο Πίτερ Φολκ ως Κολόμπο ή ο Τέλι Σαβάλας στο *Κότζακ*.

Πάντως η μυθοπλασία δεν πιάνει μία μπροστά στην πραγματική αμερικανική ζωή. Μία μπροστά στο εκθαμβωτικό διαστημικό πρόγραμμα Apollo, το πιο οραματικό των οραμάτων.

Πόσο τρελοί είναι αυτοί οι Αμερικανοί για να διανοηθούν να στείλουν έναν άνθρωπο να πατήσει στο φεγγάρι! Έχουν το είδος της τρέλας που ένα της κομμάτι αισθανόμαστε ότι έχουμε κι εμείς οι Ιρλανδοί. Άλλωστε ένας απ' τη δική μας βασιλική οικογένεια, ο Τζον Φιτζέραλντ Κένεντι, δεν ήταν αυτός που σκέφτηκε πρώτος την ιδέα να πατήσει άνθρωπος στο φεγγάρι; Έτσι λέει ο μπαμπάς.

Είμαι έφηβος τη δεκαετία του 1970 στο Δουβλίνο και θέλω στα σοβαρά να μετατρέψω τον ασπρόμαυρο κόσμο έξω από τα στολισμένα περβάζια μας στη Σίνταργουντ Ρόουντ στην έγχρωμη πραγματικότητα που έχουμε στην τηλεόρασή μας, μάρκας Murphy. Και θέλω να δω τη ζωή διαφορετικά, θέλω επίσης να την ακούσω μ' έναν καινούργιο τρόπο. Να μετακινηθώ από τη μονότονη μαυρίλα της εφηβικής απελπισίας στους πιο ολοκληρωμένους, πιο πλούσιους ήχους ενός άλλου αντικειμένου τέχνης στο καθιστικό μας.

Του στερεοφωνικού μας.

Έχουμε σπουδαίο στερεοφωνικό. Δεν είναι μόνο το πικάπ που κατακλύζει το σπίτι με τους ήχους από τις όπερες του μπαμπά. Είναι και ένα μπομπινόφωνο που πρόκειται να συνταράξει τη ζωή μου. Οι Ramones. Οι Clash και η Πάτι Σμιθ θα αναδιευθετήσουν τον έξω κόσμο, αλλά ήδη το πράγμα άρχισε με τους Who και τον Μπομπ Ντίλαν και μια ιδιαίτερη εμμονή με τον Ντέιβιντ Μπόουι, που, στην αρχή, τον φανταζόμουν ως το ένα μισό μιας δυάδας. Σκεφτόμουν ότι το *Hanky Dory* ήταν το όνομα του άλλου μισού μάλλον παρά ο τίτλος του τέταρτου άλμπουμ του.

10 ΜΑΪΟΥ 1978

Μεγάλη μέρα για έναν εκκολαπτόμενο ροκ σταρ που είναι 1,72 και ορκίζεται ότι είναι 1,75. Το ότι κλείνω τα δεκαοχτώ είναι το λιγότερο. Δεν τα γιορτάζουμε χλιδάτα τα γενέθλια στην οικογένεια. Είναι στ' αλήθεια θαυμάσιο το ότι μου έδωσε ο μπαμπάς ένα χαρτονόμισμα των πέντε λιρών, αλλά δεν είναι αυτός ο λόγος που η μέρα είναι τόσο ξεχωριστή.

Είναι η μέρα που έμαθα να κάνω μια μεγάλη απόδραση τύπου Χουντίνι. Καλύτερα από οποιοδήποτε ινδικό κόλπο με σκοινί, θα κάνω την ασπρόμαυρη ζωή μου να εξαφανιστεί και μετά να επανεμφανιστεί έγχρωμη. Είναι η μέρα που θα γράψω το πρώτο μου σωστό ροκ εν ρολ τραγούδι και το πρώτο σινγκλ των U2. Οφείλω να ευχαριστήσω τον Τζόι Ραμόουν γι' αυτό. Και τα θαυμαστά

αδέλφια του. Αλλά χωρίς τον Ετζ, τον Άνταμ και τον Λάρι –τα δικά μου θαυμαστά αδέλφια– κανένας και ποτέ δε θα το είχε ακούσει.

*Monday morning
Eighteen years of dawning
I said how long.
Said how long
It was one dull morning
I woke the world with bawling
I was so sad
They were so glad.
I had the feeling it was out of control
I was of the opinion it was out of control.*

Τιτλοφόρησα το τραγούδι «Out of Control»* γιατί μου κατέβηκε η ιδέα –κι ίσως έχει βάλει το χεράκι του ο Ντοστογιέφσκι σ’ αυτό– ότι εμείς οι άνθρωποι ασκούμε μικρή ή και καμία επίδραση στις δύο πιο σημαντικές στιγμές της ζωής μας. Στη γέννησή μας και στον θάνατό μας. Το ένιωσα το κομμάτι σαν να έλεγε εκείνο ακριβώς το άντε και γαμήσου προς το σύμπαν που κάνει σπουδαίο ένα πανκ τραγούδι.

* Το τραγούδι κυκλοφόρησε στις 26 Σεπτεμβρίου του 1979, σε ένα EP με τίτλο *Three*, μαζί με άλλα δύο τραγούδια, τα «Stories for Boys» και «Boy/Girl». Η σειρά των τραγουδιών καθορίστηκε από ακροατές της εκπομπής RTÉ του Ντέιβ Φάνινγκ, και ο Ντέιβ ήταν ο πρώτος ντι τζέι που έπαιξε το πρώτο μας τραγούδι. Έκτοτε, ο Ντέιβ είναι ο πρώτος που παίζει κάθε καινούργιο μας σινγκλ.

a book of How, who & a bit of what
~~a ME~~ more a WE more
luminous times with some

luminous lives

confessions of

~~an artist, activist~~

~~an~~ actualist

ISBN: 978-618-01-5194-3

9 786180 151947

psychogios.gr

KQΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ. 27725